

Barne- og likestillingsdepartementet

Oslo, 02.11.16

HØRINGSUTTALELSE – FORSLAG TIL NY LOV OM OMSORGSSENTRE FOR ENSLIGE MINDREÅRINGE ASYLSØKERE (OMSORGSSENTERLOVEN)

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til Barne- og likestillingsdepartementets høringsbrev om forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, med ref: 15/3712. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK er et uavhengig rettshjelptiltak som skal bidra til at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. JURK drives av jusstudenter i samarbeid med daglig leder og fagrådgiver. Vi yter tilpasset hjelp til selvhjelp for alle som definerer seg som kvinner, og som har et udekket rettshjelpsbehov, gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning og bistand i konkrete saker.

Vårt tilbud gjelder for alle kvinner over hele landet og all hjelp er gratis. JURK behandlet i 2015 nærmere 4000 enkeltsaker. Vi bistår i saker innenfor blant annet barnerett og utlendingsrett, og uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort oss gjennom dette arbeidet.

1. Noen innledende bemerkninger

Barne- og likestillingsdepartementet har sendt på høring et forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. I dag er omsorgssentrene regulert av barnevernloven. Det nye forslaget innebærer at reguleringen av omsorgssentrene blir tatt ut av barnevernloven, og inn i en egen lov.

Departementet begrunner forslaget med at enslige mindreårige asylsøkere er en gruppe med særskilte behov sammenlignet med norske barn som omfattes av barneverntjenesten. Barnevernsbarn er imidlertid også en gruppe barn med svært ulike behov. Dagens lovverk åpner allerede i stor grad for at det tas hensyn til det enkelte barns særskilte behov. JURK mener derfor at det ikke er nødvendig med en egen lov for mindreårige asylsøkere for å tilpasse tilbudet deres behov.

Telefon:
22 84 29 50
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man – Tir kl. 09:00 – 15:00
Ons kl. 12:00 – 15:00
Tor kl. 09:00 – 13:30
Fre kl. 09:00 – 12:00

Adresse:
Skippergata 23
0154 Oslo
www.jurk.no

Vi er bekymret for at det kan ha uheldige konsekvenser dersom tilbudet for enslige mindreårige asylsøkere skilles ut fra dagens barnevernslov. Dette kan blant annet medføre at minstekravene til omsorg og økonomisk og sosial trygghet settes lavere enn det som er tilfelle for barn som omfattes av barnevernsloven.

Alle barn har samme grunnleggende behov, og slik JURK ser det bidrar lovforslaget til en forskjellsbehandling av asylbarna som ikke er i samsvar med Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen. Forslaget strider også med tilrådingene fra FNs barnekomite.

1

Et gjennomgående forhold i endringsforslaget er manglende presisering av barnas rettigheter og myndighetenes plikter. Etter JURKs oppfatning innebærer forslaget en for stor grad av skjønnsfrihet til ansvarlige myndigheter ved utformingen av egnede omsorgstilbud, og noe som vi mener vil medføre en betydelig svekkelse av asylbarnas rettsstilling. Under vil vi knytte kommentarer til noen av de konkrete endringsforslagene

2. Bemerkninger til enkelte endringer

Avgrensning mot barn mellom 15 og 18 år, punkt 6.2

Departementet vil videreføre avgrensningen mot barn mellom 15 og 18 år.² Forbudet mot diskriminering i barnekonvensjonens artikkel 2 gjelder alle barn innenfor statens jurisdiksjon. Ettersom det ikke er utarbeidet normer for hva som er tilstrekkelig bemanning, kompetanse, boligstandard eller ressurser til miljøarbeid for barn i alderen 15 til 18 år, settes disse barna i en betraktelig dårligere stilling enn norske barn og asylsøkere under 15 år.

JURK kan ikke se at deres alder er en saklig grunn til å forskjellsbehandle disse barna. Særlig ettersom det ikke trekkes opp et aldersskille for norske barn som omfattes av barnevernlovgivningen. Det er svært uheldig at en gruppe barn har dårligere lovbestemte rettigheter enn resten av barna Norge har ansvar for.

Ansvar for omsorgen for barnet punkt 6.5

Det at departementet foreslår ordlyden «forsvarlig omsorg», istedenfor «god omsorg og trygghet» slik det følger av barnevernloven, mener JURK at gir uheldige signaler.³ «Forsvarlig omsorg» gir anvisning på et både svakere og vagere vern enn «god omsorg». Dette understrekes ved at departementet velger å ikke inkludere «trygghet» i lovteksten, slik det er i den någjeldende barnevernsloven.⁴

JURK ønsker å påpeke at en endring av ordlyden tilsier en endring av innholdet. Departementet legger med dette opp til en svekkelse av kravet til omsorg for asylbarn.

¹ FNs barnekomite, Concluding Observations: Norway (2005), avsnitt 42.

² Departementets forslag, s. 15 «6.2 Opphold i omsorgssentre eller familiebaserte botilbud»

³ Departementets forslag s. 80, forslag til § 6

⁴ Lov om barneverntjenester (barnevernloven) § 5A-2, annet ledd.

Endringen er begrunnet med at omsorgsansvaret for asylsøkere bl.a. er midlertidig.⁵ Realiteten er at mange barn oppholder seg på omsorgssentrene i lange perioder, i noen tilfeller flere år. Det er verdt å merke seg at et tidsrom på noen måneder fremstår/oppfattes som lang tid for et barn. JURK mener derfor at tidsaspektet/midlertidigheten ikke er en god begrunnelse for å senke standarden for asylbarn.

«Andre tjenester»

Departementet foreslår at omsorgssentrene ikke selv skal ha ansvaret for behandling eller spesialiserte tjenester, men presiserer at omsorgssenteret skal bidra til at barna får oppfølging fra andre tjenesteytere.⁶ Det pålegges altså ikke noen plikt for omsorgssentrene til å gi behandling på omsorgssentret, men kun å sørge for at barnet får behandling hos andre tjenesteytere.⁷ JURK frykter at dette ikke bare kan medføre at barna havner mellom to stoler. En bemanning med ansatte uten faglig relevant utdanning kan også føre til at både de offentlige tjenestene, som for eksempel PPT og BUP, vil oppleve et økt press. Dette fordi det ikke vil skje noe form for behandling på omsorgssentrene. Dette kan vi ikke se at departementet har tatt høyde for i sitt forslag.

Kvalitet og internkontroll punkt 6.6

Departementet foreslår at Bufetats praksis om at 50 % av bemanningen skal ha faglig relevant utdanning ikke skal gjelde for omsorgssentrene.⁸ Departementets fokus på fleksibilitet åpner i realiteten for at det er tilstrekkelig med kun én faglært ansatt. Departementet påpeker selv at enslige mindreårige asylsøkere gjennomsnittlig har opplevd flere alvorlige livshendelser som vold, krig eller seksuelle overgrep.⁹ JURK stiller seg derfor uforstående til at departementet likevel mener at disse barna ikke har samme behov for bemanning og faglig kompetanse som barnevernsbarn.

Videre kreves det henvisning for å kunne få hjelp hos bl.a. BUP. Ettersom departementet foreslår at det ikke er nødvendige med flere ansatte med fagkompetanse, kan dette gjøre at det kan bli vanskelig for asylbarna å få en henvisning da de ansatte ikke har nødvendig kompetanse for å kunne henvise et barn. Da vil barna stå igjen uten noe tilbud om behandling eller spesialiserte tjenester. Dette kan vi heller ikke se at departementet har tatt stilling til i sitt forslag.

Materiell standard

Departementet foreslår å fjerne regelen om at barna har krav på enerom og krav til utearealer til lek og fritid¹⁰, og i tillegg åpner for å innføre større avdelinger med lavere

⁵ Departementets forslag s. 71, «Til § 6»

⁶ Departementets forslag s. 21, til 6.5.3

⁷ Ibid

⁸ Departementets forslag s. 74, «Til §10»

⁹ Departementets forslag s. 5 «2 Mindreårige asylsøkere»

¹⁰ Departementets forslag s. 28, 6.6.3, «Materiell standard»

krav til bemanning.¹¹ Dette er en betydelig svekkelse av de materielle forholdene barna skal leve i. Barna vil i ytterste konsekvens kunne bli frarøvet sin mulighet til utfoldelse og aktivitet. JURK kan ikke se at det er noen grunn til at mindreårige asylsøkere skal få mindre alenetid og privatliv enn barn som bor i barnevernsinstitusjon.

JURK bemerker at det ikke er utformet retningslinjer for eksempelvis deling av rom. Det er viktig at dette ikke blir tilfeldig, og at det tas hensyn til barnas særlige behov. Eksempelvis vil det kunne være uheldig at jenter og gutter blir plassert på samme rom. Som følge av at det åpnes for store avdelinger vil barna også kunne komme til å få mindre direkte oppfølging. Ideen om at det å vokse opp i en familieliknende institusjon er det beste for barnet står sterkt i Norge. Av denne grunn har det vært fokus på å plassere barnevernsbarn i fosterhjem, i stedet for større institusjoner. Dette er fordi det er viktig med trygge rammer, og et miljø hvor hvert enkelt barn føler seg sett. Sistnevnte vil særlig gjelde barn med traumatiske erfaringer slik som asylbarna. Ved å åpne for større avdelinger og mindre bemanning i omsorgssentrene går man klart bort fra denne ideen. JURK kan ikke se hvordan dette er til barnets beste.

Kartlegging og oppfølging punkt 6.8

Videre foreslår departementet foreslår å avskaffe krav om oppfølgingsvedtak.¹² Etter JURKs oppfatning fører dette til en ytterligere svekkelse av barnas krav på oppfølging. Slik departementet selv viser til i sine risikovurderinger det svært viktig at barna får tilstrekkelig oppfølging og at man treffer de rette tiltakene til rett tid.¹³ Dersom det ikke gjennom loven sikres en reell og kontinuerlig utredning av barnet, og denne heller ikke er mulig å etterprøve, er dette et betydelig inngrep i asylbarnas rettsvern.

Forvaltningslovens anvendelse punkt 6.14

Departementet vil videreføre regelen i utlendingsloven § 95 tredje ledd.¹⁴ Denne sier at en flyktning ikke har rett til å klage eller be om begrunnelse på vedtak om mottaksplass eller ved overføring til nytt innkvarteringstilbud. JURK bemerker at en videreføring av denne regelen vil gjøre det umulig for eksterne å kontrollere om den ansvarlige myndigheten har oppfylt sin plikt og fattet vedtak i henhold til loven, dersom både retten til å klage og/eller be om begrunnelse på slike vedtak er avskåret. Dette anser JURK som svært uheldig.

3. Avsluttende bemerkninger.

Oppsummert mener JURK at omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere bør fortsette å være underlagt barnevernet. Dagens lovgivning er åpen for differensiering, og det er derfor ingen grunn til at omsorgsansvaret for mindreårige asylsøkere skal reguleres i en egen lov. Særlig ikke når det nye lovforslaget gir mindreårige asylsøkere

¹¹ Departementets forslag s. 27, 6.6.3, «Bemanning»

¹² Departementets forslag s.35, 6.8.3

¹³ Departementets forslag s.65, «7 Risikovurderinger»

¹⁴ Departementets forslag s.53, 6.14

et betraktelig dårligere tilbud enn det de i dag har. Dersom mindreårige asylsøkere får et godt og trygt tilbud i Norge, med god oppfølging og velfungerende bemanning, vil det i det lange løp ha positive konsekvenser for integreringen og bidra til at disse barna blir en ressurs for det norske samfunnet.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Tonje Bellingmo Onsøien
saksbehandler

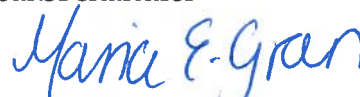
Ea Lykke Syse
saksbehandler

Sara Eline Grønvold
daglig leder

Aurora Bjørnvold Assev
saksbehandler

Maria Ellingsen Gran
saksbehandler

Hanna Rummelhoff
fagrådgiver